

WHAT THE PAPER SAYS · WHAT IT DOESN'T · WHY IT MATTERS

یک اثبات رمزنگارانه می‌تواند راز را با دشوار کردن اثبات نبود شبیه‌ساز پنهان کند

اثبات‌های دانش صفر اجازه می‌دهند کسی یک گزاره را بدون آشکار کردن شاهد اثبات کند. نظریهٔ کلاسیک می‌گوید در معنای کامل نمی‌توان هم‌زمان یک پیام، بدون راه‌اندازی مورد اعتماد و درستی کامل داشت. مقالهٔ *Ilango Rahul* این عدم امکان را ناپدید نمی‌کند. هدف را عوض می‌کند: به جای اینکه شبیه‌ساز واقعاً وجود داشته باشد، کافی است سامانهٔ اثبات انتخاب‌شده نتواند به‌طور کارآمد ثابت کند که شبیه‌ساز وجود ندارد. تحت مفروضات مهم در پیچیدگی اثبات و رمزنگاری، این برای بازیابی پیامدهای ابطال‌پذیر و مبتنی بر بازی دانش صفر، ویژگی‌به‌ویژگی، کافی است. نکته یک *primitive* آماده برای اینترنت نیست؛ راهی نظریه‌اثباتی برای تبدیل اثبات‌ناپذیری ریاضی به پوشش رمزنگارانه است.

Written by Cinzia Vaglio · Cross-checked by Vera Rubin · Edited by Michele Renda · Figures by Nova Vela · AI-assisted, human-reviewed

Paper: Gödel in Cryptography: Effectively Zero-Knowledge Proofs for NP with No Interaction, No Setup, and Perfect Soundness, Rahul Ilango, FOCS 2025 / IACR ePrint 2025/1296 · DOI: 00058.2025.FOCS63196/1109.10

ترفند این نیست که ثابت کنیم راز پنهان مانده است

از ساده‌ترین نسخه دانش صفر شروع کنیم.

آلیس می‌خواهد باب را قانع کند که یک جدول سودوکو راه‌حل دارد. اگر راه‌حل را بفرستد، باب قانع می‌شود، اما معما خراب می‌شود. چیزی که آلیس می‌خواهد عجیب‌تر است: اثبات اینکه راه‌حلی وجود دارد، بدون آشکار کردن خودِ راه‌حل.

این وعده یک اثبات دانش صفر (zero-knowledge) (proof) است. اثبات‌کننده (آلیس) واریسی‌کننده (باب) را قانع می‌کند که گزاره‌ای درست است، بی‌آنکه چیزی فراتر از درست بودن همان گزاره فاش کند.

مشکل این است که این وعده هزینه دارد. یک اثبات ریاضی معمولی دو ویژگی آسوده‌کننده دارد. یک پیام است: آن را می‌نویسید، تحویل می‌دهید و می‌روید. و درستی کامل (perfect) (soundness) دارد: یک گزاره نادرست اصلاً هیچ اثبات معتبر ندارد. نتایج کلاسیک عدم امکان می‌گویند دانش صفر باید هر دو ویژگی را کنار بگذارد — و نه فقط ترکیب هر دو؛ هر کدام به تنهایی نیز ممنوع است.

نخست، یک اثبات دانش صفر به گفت‌وگو نیاز دارد. اگر آلیس فقط یک پیام بفرستد و هیچ راه‌اندازی مورد اعتمادی از پیش ترتیب داده نشده باشد، تضمین دانش صفر فرو می‌ریزد — و این مستقل از آن است که حاضر باشید در عوض چه مقدار از درستی را قربانی کنید.

دوم، یک اثبات دانش صفر به اندکی تحمل خطا نیاز دارد. مطابقت درستی کامل به شکل آرامی تعامل را نیز از بین می‌برد: واریسی‌کننده‌ای که هرگز نمی‌توان فریبش داد، فارغ از اینکه چه انتخاب‌های تصادفی‌ای می‌کند، می‌تواند همان انتخاب‌ها را از پیش ثابت کند — و وقتی واریسی‌کننده قابل پیش‌بینی شود، آلیس می‌تواند به همه چیز در یک پیام پاسخ دهد؛ دقیقاً همان حالتی که از قبل شکسته بود.

مقاله Ilango Rahul راهی برای دور زدن این دیوار دوگانه بررسی می‌کند. نه با وانمود کردن اینکه دیوار وجود ندارد، و نه با ساختن دانش صفر کلاسیک در محیطی که ناممکن است. حرکت ظریف‌تر است: معنای «هیچ چیز آشکار نمی‌شود» را ضعیف کنید، اما به شکلی که ویژگی‌های امنیتی‌ای را حفظ کند که رمزنگاران واقعاً می‌توانند آزمایش کنند.

نتیجه دانش صفر مؤثر (effectively) (zero-knowledge) نام دارد.

A proof without leaking the witness

The paper keeps the ordinary-proof shape by weakening what privacy must prove.

blocked door 1

interaction

blocked door 2

trusted setup

blocked door 3

imperfect
soundness

the route

the rulebook cannot
efficiently refute the
simulator

Boundary: not classical zero-knowledge; effectively zero-knowledge under a chosen proof system.

دانش صفر پشت سه در بسته می ماند — تعامل، راه اندازی مورد اعتماد و درستی ناکامل. ساخت Ilango از در دیگری عبور می کند: کتاب قواعد نمی تواند به طور کارآمد وجود شبیه ساز را رد کند.

Original diagram — The Clean Paper CC BY 0.4

Classical privacy vs effective privacy

The relaxation is the point: the paper changes what the privacy claim has to establish.

classical zero-knowledge

positive claim

A simulator exists and can fake the verifier's view without the witness.

effectively zero-knowledge

weaker claim

Your chosen proof system cannot efficiently prove that no simulator exists.

Boundary: the construction preserves testable consequences, not the full simulator guarantee.

دانش صفر کلاسیک می پرسد آیا شبیه سازی وجود دارد؛ «دانش صفر مؤثر» فقط می پرسد آیا کتاب قواعد انتخاب شده می تواند به طور کارآمد ثابت کند که چنین شبیه سازی وجود ندارد. همین پرسش ضعیف تر است که اجازه می دهد ساخت، یک پیام، بدون راه اندازی و درستی کامل را نگه دارد.

آزمون قدیمی: یک شبیه‌ساز وجود دارد

روش کلاسیک برای صورت‌بندی دانش صفر از یک کمک‌کننده خیالی به نام شبیه‌ساز (simulator) استفاده می‌کند.

ایده این است: جین را تصور کنید که راز آلیس را نمی‌داند. اگر جین بتواند کاملاً به‌تنهایی اثبات‌هایی تولید کند که درست شبیه اثبات‌هایی به نظر برسند که باب از آلیس دریافت می‌کرد، آن‌گاه اثبات‌های آلیس چیز تازه‌ای به باب نیاموخته‌اند. جین از قبل می‌توانست بدون راز آلیس همان تجربه را جعل کند.

پس دانش صفر کلاسیک یک شبیه‌ساز واقعی می‌خواهد. باید الگوریتمی کارآمد وجود داشته باشد که بدون دانستن راز، اثبات‌های ظاهراً واقعی تولید کند — در اصطلاح فنی، بدون دانستن شاهد (witness)؛ در سودوکو، شاهد همان جدول حل‌شده است.

این تعریف قدرتمند است، اما دقیقاً همان جایی است که عدم امکان قدیمی ضربه می‌زند. شهود ماجرا چنین است. یک اثبات واقعاً غیرتعاملی فقط یک رشته است. وقتی باب آن رشته را داشته باشد، می‌تواند آن را به شخص دیگری نشان دهد: او توانایی اثبات گزاره برای دیگران را به دست آورده است، که از همان ابتدا چیزی بیش از «هیچ» به نظر می‌رسد. قضیه‌های کلاسیک این شهود را به عدم امکان‌های بالا دقیق می‌کنند.

سه ویژگی‌ای که این مقاله بر آن‌ها اصرار دارد

می‌برد: نام را قید سه مقاله عنوان

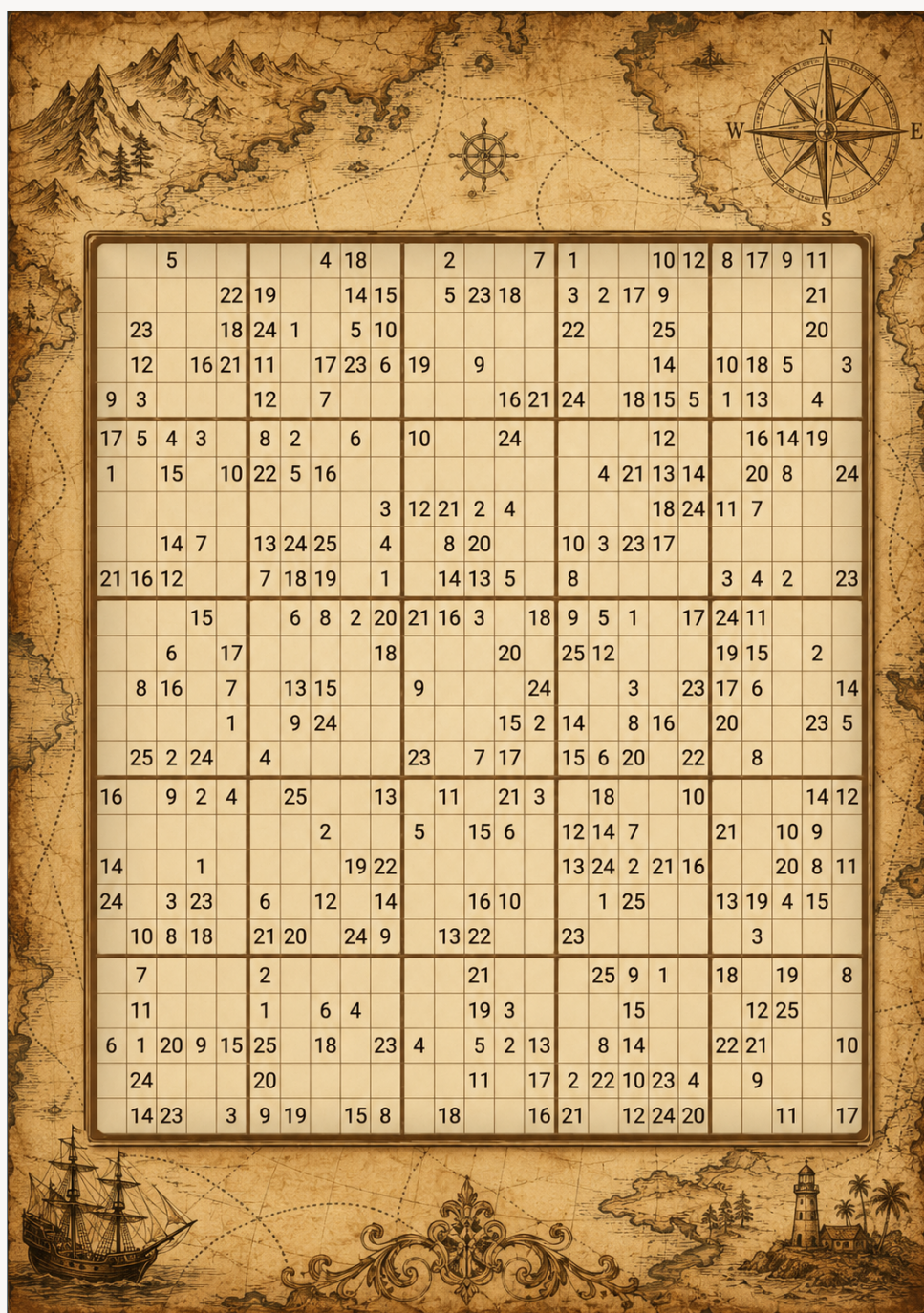
بدون تعامل: آلیس یک رشته اثبات می‌فرستد. هیچ پروتکل رفت‌و برگشتی وجود ندارد.
بدون راه‌اندازی: آلیس و باب به رشته مرجع مشترک مورد اعتماد یا تصادفی‌سازی عمومی از پیش ترتیب‌داده شده تکیه نمی‌کنند.
بسیاری از سامانه‌هایی که «دانش صفر غیرتعاملی» نامیده می‌شوند همچنان به راه‌اندازی وابسته‌اند؛ این مقاله واقعاً راه‌اندازی صفر می‌خواهد.
درستی کامل: یک گزاره نادرست هیچ اثبات معتبری ندارد. نه اینکه «تقریباً هرگز پذیرفته نمی‌شود»؛ اصلاً اثبات معتبر وجود ندارد.
این سه ویژگی دقیقاً همان چیزهایی‌اند که ریاضیات معمول نوشته‌شده دارد — و همان‌طور که بالا توضیح داده شد، دانش صفر کلاسیک نمی‌تواند هر سه را حفظ کند.

تفاوت، در قالب یک مگا-سودوکو

برای حس کردن تفاوت، این تصویر عمداً ساده‌شده را در نظر بگیرید.

برای بخش جدی قیاس از سودوکوی معمولی 9×9 در 9×9 استفاده نکنید. بیش از حد کوچک و محدود است: رایانه می‌تواند آن را حل کند یا ثابت کند راه حل ندارد. در عوض خانواده‌ای از معماهای **MegaSudoku(n)** را تصور کنید. قانون معمول را مقیاس دهید: اندازه بلوک را n بگیرید، $n^2 = N$ تعریف کنید و جدولی N در N بسازید که به بلوک‌های n در n تقسیم شده و N نماد دارد. سودوکوی معمولی فقط حالت کوچک $3 = n$ و $9 = N$ است: جدول 9×9 در 9 ، بلوک‌های 3×3 در 3 و نه نماد. داستان پیچیدگی اثبات تازه وقتی شروع می‌شود که اجازه دهم n رشد کند و جدول بتواند ابزارهای اضافی (gadgets) حمل کند که آن را شبیه یک فرمول SAT در لباس سودوکو می‌کنند. فرمول SAT فقط فهرستی از قیود بله/خیر است: آیا می‌توانید به متغیرها مقادیر درست/نادرست بدهید به‌طوری

که همه قیود ارضا شوند؟

یک سودوکوی ۲۵ در ۲۵: می‌توان قواعدش را بدون آشکار کردن جدول کامل شده واری کرد — جانشینی تصویری برای اثباتی که یک راه‌حل پنهان، یعنی شاهد، را تأیید می‌کند.

AI-generated editorial thumbnail — The Clean Paper CC BY 0.4

سودوکو و SAT: یک معما با دو لباس

جهت و می‌شود، انجام جهت دو هر در ترجمه نیست. استعاره کند» رفتار SAT فرمول یک «مانند می‌تواند سودوکو که ادعا این نوشت. کامل می‌توان را آسان

از سودوکو به SAT. فقط با درست/نادرست حرف می‌زند، پس برای هر سه تایی (سطر، ستون، مقدار) یک متغیر بولی تعریف کنید: $x(r,c,v)$ یعنی «سلول در سطر r و ستون c مقدار v دارد». یک سودوکوی ۴ در ۴ (بلوک‌های ۲ در ۲، ۲ مقادیر ۱ تا ۴) به $64 = 4 \cdot 4$ متغیر نیاز دارد؛ سودوکوی کلاسیک ۹ در ۹ به ۷۲۹. سپس هر قانون سودوکو به مجموعه‌ای از بندها (clauses) تبدیل می‌شود. (یک بند OR چند متغیر یا نقیض آن‌هاست؛ کل فرمول AND همه بندهاست.) هر سلول دست کم یک مقدار دارد — یک بند برای هر سلول:

$$x(1,1,4) \vee x(1,1,3) \vee x(1,1,2) \vee x(1,1,1)$$

هر سلول حداکثر یک مقدار دارد — برای هر جفت مقدار، یک بند «هر دو نه»:

$$\neg x(1,1,3) \vee \neg x(1,1,1) \quad \neg x(1,1,2) \vee \neg x(1,1,1) \quad \dots \quad \text{و به همین ترتیب برای هر شش جفت.}$$

هر سطر همه مقادیر را دارد — برای سطر ۱ و مقدار ۳: دست کم یک بار،

$$x(1,4,3) \vee x(1,3,3) \vee x(1,2,3) \vee x(1,1,3)$$

و حداکثر یک بار: $\neg x(1,2,3) \vee \neg x(1,1,3)$ ، و به همین ترتیب برای هر جفت سلول در سطر. ستون‌ها و بلوک‌ها — مجموعه‌هایی همانند؛ فقط گروه سلول‌ها تغییر می‌کند. برای بلوک بالا-چپ و مقدار ۲:

$$x(2,2,2) \vee x(2,1,2) \vee x(1,2,2) \vee x(1,1,2)$$

به علاوه بندهای جفتی «هر دو نه».

سرخ‌های چاپ‌شده — ساده‌ترین بخش: هر سرخ بندی با یک متغیر واحد است. عدد ۳ چاپ‌شده در گوشه بالا-چپ به این بند تبدیل می‌شود:

$$x(1,1,3)$$

AND همه این‌ها دقیقاً زمانی ارضایپذیر است که سودوکو راه‌حل داشته باشد — و یک انتساب ارضاکنده خود راه‌حل است: ببینید کدام‌ها $x(r,c,v)$ درست‌اند و جدول را پر کنید. برای سودوکوی ۹ در ۹، این یعنی ۷۲۹ متغیر و چند هزار بند که یک حل‌کننده SAT امروزی در چند میلی‌ثانیه حل می‌کند. به بند سرخ $x(1,1,3)$ توجه کنید: می‌گوید «این سلول دقیقاً برابر ۳ است»، نه «این سلول‌ها همگی متفاوت‌اند» — همان نامتقارنی‌ای که در یادداشت پروتکل پایین‌تر، ترفند اضافی برای سلول‌های سرخ را لازم می‌کند.

از SAT به سودوکو. مقاله به جهت مخالف و دشوارتر نیاز دارد: با داشتن یک فرمول SAT دلخواه، یک مگا-سودوکو بسازید که دقیقاً زمانی راه‌حل داشته باشد که فرمول ارضایپذیر باشد. قواعد بومی سودوکو فقط می‌توانند بگویند «این سلول‌ها همگی متفاوت‌اند»، پس قیود منطقی دلخواه باید ساخته شوند — و ابزارک‌ها دقیقاً همین‌اند. ابزارک خوشه‌ای کوچک و از پیش طراحی‌شده از سلول‌هاست، یکی برای هر بند فرمول، که در آن سلول‌های مشخص نقش متغیرها را بازی می‌کنند (نمادی که در خود نگه می‌دارند درست یا نادرست را کد می‌کند) و قیود داخلی خوشه طوری مهندسی شده‌اند که تنها پرشدن‌های قانونی آن با انتساب‌هایی متناظر باشند که آن بند را ارضا می‌کنند. این کار دستی استاندارد در اثبات‌های کامل-NP بودن است؛ برای سودوکوی تعمیم‌یافته Yato و Seta در سال ۲۰۰۳ آن را انجام دادند.

این دو جهت در کنار هم می‌گویند سودوکوی N در N و SAT یک مسئله‌اند که دو لباس متفاوت پوشیده‌اند. همین است که به این مقاله — و خود پژوهش — اجازه می‌دهد با جدول‌ها و نمادها درباره تمام NP داستان بگوید.

شاهد هنوز به راحتی قابل تصور است. آلیس یک پرکردن کامل و معتبر مگا-سودوکو را می‌داند. باب می‌خواهد قانع شود چنین پرکردنی وجود دارد، اما آلیس نمی‌خواهد آن را فاش کند. اگر کل جدول را بفرستد، باب قانع می‌شود، ولی راز از بین رفته است.

در نسخه کلاسیک دانش صفر، آلیس و باب تعامل می کنند. یک مدل ذهنی قدیمی از مهره های پوشیده استفاده می کند. آلیس جدول حل شده را پنهان می کند، پیش از هر دور نام نمادها را محرمانه عوض می کند و به باب اجازه می دهد یکی از قیود محلی را به طور تصادفی بررسی کند: یک سطر، یک ستون، یک بلوک یا یک ابزارک. اگر سلول های باز شده نمادهایی همگی متفاوت نشان دهند، اطمینان باب بیشتر می شود. سپس همه چیز دوباره پوشیده می شود و نمادها با یک نام گذاری تازه عوض می شوند. (یک پیچیدگی وجود دارد: سرخ های داده شده معما به ترفند دیگری نیاز دارند، چون تغییر نام نمادها آن ها را نیز پنهان می کند. یادداشت زیر توضیح می دهد پروتکل های کلاسیک چگونه این را حل می کنند؛ برای ادامه همین تصویر ساده کافی است.)

پروتکل های کلاسیک واقعاً با سلول های سرخ چه می کنند

متفاوت همگی و متفاوت اند»، همگی سلول ها «این می گویند همگی بلوک و ستون سطر، قواعد دارد. کور نقطه یک نام تغییر ترفند (5) σ فقط باب نام تغییر از پس و است»، 5 دقیقاً سلول «این می گوید سرخ یک اما می ماند. برقرار همچنان نامی تغییر هر از پس برطرف نقص این اگر کند. واری را چیزی نمی تواند نتیجه در بداند. را σ نام تغییر بی آنکه می بیند، را — پوشانده شده نمادی — است؛ گرفته نادیده کاملاً را چاپ شده سرخ های که حالی در دارد، وجود معتبر جدول یک کند ثابت می تواند آلیس نشود، دارد. استاندارد راه حل دو کلاسیک ادبیات نمی کند. ثابت چیزی معما این درباره این پالت. یک سطر اضافی با N سلول به جدول پنهان اضافه کنید — پالتی که آلیس آن را با نمادهای 1...N در ترتیب عمومی و ثابتی پر می کند و سپس همراه با بقیه تغییر نام می دهد، بنابراین شامل $\sigma(1) \dots \sigma(N)$ می شود. حالا چالش تصادفی باب یک گزینه اضافه دارد. افزون بر انتخاب یک سطر، ستون، بلوک یا ابزارک برای باز کردن، می تواند پالت به علاوه یک سلول سرخ را انتخاب کند. آلیس هر دو را آشکار می کند؛ پالت تغییر نام همان دور را نشان می دهد و باب بررسی می کند که سلول سرخ دقیقاً نسخه تغییر نام یافته سرخ چاپ شده را نشان دهد. این همچنان دانش صفر می ماند، چون باب فقط σ را می آموزد — که در هر دور تازه و تصادفی انتخاب می شود و به تنهایی ارزشی ندارد — و مقدار سلولی را که از خود معما از قبل می دانست. هیچ اطلاعاتی از سلول های محرمانه نشت نمی کند و شبیه سازی می تواند با انتخاب یک σ تصادفی همان نما را جعل کند. پروتکل درست است، چون آلیس متقلب در هر دور با احتمالی ثابت گیر می افتد و دورها آن قدر تکرار می شوند که تردید ناچیز شود. کامپایل کردن سرخ ها. نسخه ای ساختاری تر به جای افزودن چالش ویژه، آن را حذف می کند. به جای واری مقدار سرخ، آن را با قیود نابرابری اجبار کنید: سلول سرخ را به همه سلول های پالت جز سلولی که مقدار خودش را حمل می کند متصل کنید — «متفاوت از $\sigma(1)$ ، متفاوت از $\sigma(2)$ ، ...، متفاوت از همه چیز جز $\sigma(5)$ ». تنها نمادی که سلول می تواند قانوناً داشته باشد همان سرخ است. اکنون همه قیود دوباره از نوع «این دو متفاوت اند» شده اند — زیر تغییر نام ناوردا و دقیقاً مانند یک سطر قابل واری. این همان مانوری است که برای رأس های از پیش رنگ شده در پروتکل کلاسیک رنگ آمیزی گراف استفاده می شود و روح همان واژه ابزارک در بالا را دارد: در تصویر مگا-سودوکو-به مثابه-SAT، سرخ ها نیز مانند هر قید دیگری به ابزارک های نابرابری کامپایل می شوند.

پروتکل فیزیکی. پروتکل واقعی کارتی برای سودوکو (Gradwohl، Pinkas Naor، و Rothblum سال ۲۰۰۷) اصلاً از تغییر نام استفاده نمی کند و سرخ ها را پیش از شروع پنهان سازی حل و فصل می کند. آلیس برای هر سلول سه کارت یکسان با مقدار همان سلول می گذارد — برای سلول های محرمانه پشت و رو، اما برای سلول های سرخ رو به بالا تا باب پیش از برگرداندن کارت ها با چشم خود ببیند سرخ ها رعایت شده اند. سپس یک کارت از هر سلول وارد بسته سطرش، یکی وارد بسته ستونش و یکی وارد بسته بلوکش می شود؛ هر بسته بر زده و آشکار می شود و باب بررسی می کند همه N نماد را داشته باشد. بر زدن اطلاعات مکان را از بین می برد (این همان دانش صفر است)، اما سرخ ها از همان لحظه چیدن کارت ها تثبیت شده بودند. در هر دو حالت، درس همان چیزی است که این مقاله بارها به آن بازمی گردد: پروتکل دانش صفر حسابداری دقیقی است از اینکه کدام واقعیت ها از پنهان سازی جان سالم به در می برند. تغییر نام «همگی متفاوت» را حفظ می کند و «برابر 5 است» را پاک می کند — پس «برابر 5 است» باید از راه دیگری دوباره وارد شود.

این پروتکل مقاله نیست. فقط مدل ذهنی دانش صفر کلاسیک است:

• آلیس و باب رفت و برگشت دارند.

- باب واریسی‌های تصادفی انتخاب می‌کند.
- آلیس فقط سازگاری محلی را آشکار می‌کند، نه کل راه حل را.
- اثبات حریم خصوصی با نشان دادن این کار می‌کند که نمای باب می‌توانست بدون راه حل محرمانه آلیس تولید شود.

پس دانش صفر کلاسیک حول یک واقعیت مثبت ساخته شده است:

یک شبیه‌ساز واقعاً وجود دارد.

حالا بخش‌های راحت را حذف کنید. آلیس یک رشته اثبات می‌فرستد و می‌رود. هیچ راه‌اندازی مورد اعتمادی، هیچ رشته تصادفی مشترکی که از پیش آماده شده باشد، وجود ندارد و باب هرگز نباید یک معمای نادرست را بپذیرد. این همان محیطی است که دانش صفر کلاسیک در آن دوام نمی‌آورد.

پیش از ترفند به یک شخصیت دیگر نیاز داریم. یک کتاب قواعد ثابت کنید: یک سامانه اثبات رسمی (proof system) به معنای منطقی — مجموعه‌ای ثابت از اصول موضوعه به علاوه قواعد مکانیکی برای واریسی اثبات‌های ریاضی نوشته شده. ZFC اصول موضوعه استاندارد ریاضیات، مثال شاخص است. از اینجا به بعد همه چیز نسبت به کتاب قواعدی بیان می‌شود که از پیش انتخاب شده، و انتخاب انعطاف‌پذیر است: ساخت برای هر کتاب قواعدی که ثابت کنید، از جمله ZFC، کار می‌کند.

(یادداشتی دربارهٔ واژه‌ها، برگرفته از خود مقاله: «سامانه اثبات» در اینجا همیشه به همین کتاب قواعد اشاره دارد — سامانه رسمی‌ای که اثبات‌های ریاضی را واریسی می‌کند — و هرگز به پیام‌هایی که آلیس می‌فرستد اشاره نمی‌کند. ماشین آلیس و باب «اثبات‌کننده و واریسی‌کننده» نامیده می‌شود.)

نسخه گودلی داستان مگا-سودوکو را حفظ می‌کند، اما اثبات را تغییر می‌دهد.

یک سامانه قید دوم با همان اندازه نمایش داده شده انتخاب کنید و نامش را **D** بگذارید. در داستان، **S** و **D** دو معمای MegaSudoku(n) با قالب یکسان‌اند. پشت صحنه، **D** ممکن است در اصل یک فرمول منطقی دشوار با اندازه‌ای متفاوت بوده باشد؛ اگر لازم باشد می‌توان با قیود ساختگی بی‌ضرر آن را پُر کرد تا در همان جدول جا شود. **D** از یک فرمول منطقی ساخته می‌شود که واقعاً ارضاناپذیر (unsatisfiable) است: هیچ انتسابی از مقادیر وجود ندارد که همه قیودش را درست کند، درست مانند معمای شکسته‌ای که هیچ جدول کامل قانونی ندارد. نمونه اسباب‌بازی فرمولی است که هم‌زمان می‌خواهد **X** درست است و **X** نادرست است. پس **D** هیچ پرکردن معتبری ندارد.

اما **D** نباید معمای شکسته‌ای باشد که افشای شکستش آسان است. مثال اسباب‌بازی بالا بد است: هر کتاب قواعدی **X** و نقیض **X** را در یک خط رد می‌کند. **D** باید به شکلی نادرست باشد که کتاب قواعد انتخاب شده بتواند با استدلالی کوتاه آن را گواهی کند. اگر کتاب قواعد می‌توانست **D** را با اثباتی کوتاه رد کند، داستان زیر فرو می‌ریخت: مسیر جایگزینی که شاید بدون راز آلیس اثبات تولید می‌کرد می‌توانست رسماً حذف شود و همراه آن تضمین حریم خصوصی نیز از بین می‌رفت. بنابراین **D** از خانواده‌ای انتخاب می‌شود که کتاب قواعد ثابت نمی‌تواند آن را به‌طور کارآمد رد کند: درون همان کتاب قواعد هیچ اثبات کوتاهی وجود ندارد که نشان دهد **D** راه حل ندارد.

اثبات تک‌پایمی آلیس حالا دربارهٔ یک گزاره یا/با است:

یا مگا-سودوکوی واقعی **S** راه حل دارد، یا طعمه **D** راه حل دارد.

این پیوند منطقی است. **D** به شیوه‌ای جادویی ساخته نمی‌شود که **S** را درست کند. استدلال اثبات این نیست که **D** راه حل ندارد، پس **S** راه حل دارد. چیزی که اثبات می‌شود فصل منطقی **S** یا **D** است. درستی کامل می‌گوید یک فصل منطقی نادرست نمی‌تواند اثبات معتبر داشته باشد. چون **D** در واقعیت نادرست است — راه حل ندارد — تنها راه درست بودن فصل این است که **S** درست باشد. پس اگر اثبات پذیرفته شود، **S** باید راه حل داشته باشد. طعمه نمی‌تواند **S** نادرست را درست کند.

اما برای بخش شبیه دانش صفر پیرسید اگر **D** راه حل داشت چه می‌شد. آن راه حل طعمه به عنوان شاهی جایگزین عمل می‌کرد. به کسی

اجازه می‌داد بدون دانستن راه حل واقعی مگا-سودوکوی آلیس اثبات تولید کند — یعنی یک شبیه‌ساز. در واقعیت D راه حل ندارد، پس این مسیر شبیه‌سازی بسته است. نکته این است که کتاب قواعد نمی‌تواند به‌طور کارآمد ثابت کند که بسته است.

پس D دو وظیفه دارد. برای درستی (soundness)، D نادرست است، بنابراین اثبات معتبر S یا «D ما را ناگیر به S می‌رساند. برای دانش صفر مؤثر، رد کردن D سخت است، بنابراین کتاب قواعد نمی‌تواند به‌سرعت مسیر طعمه‌ای را که امکان شبیه‌سازی می‌داد کنار بزند. پس آزمون امنیت دیگر این نیست:

آیا می‌توانیم ثابت کنیم که یک شبیه‌ساز واقعاً وجود دارد؟

بلکه می‌شود:

آیا کتاب قواعد شما می‌تواند به‌طور کارآمد ثابت کند که شبیه‌ساز ناممکن است؟

اگر پاسخ منفی باشد، نتیجه‌ای شگفت‌آور و قوی به دست می‌آید: هر تضمین امنیتی که (الف) با اجرای یک آزمون قابل مشاهده باشد و (ب) درون همان کتاب قواعد، به‌طور اثبات‌پذیر از وجود شبیه‌ساز نتیجه شود، واقعاً برقرار است. یک حمله موفق علیه هر یک از آن‌ها خودش به همان ابطال کوتاه گشده تبدیل می‌شد، و آن ابطال کوتاه وجود ندارد. این بخش «مؤثر» در دانش صفر مؤثر است.

پس تضاد کلاسی چنین است:

دانش صفر کلاسیک: اثبات‌ها امن‌اند چون یک شبیه‌ساز وجود دارد.

دانش صفر مؤثر به سبک گودل: برای آزمون‌های امنیتی قابل مشاهده، اثبات‌ها امن تلقی می‌شوند چون کتاب قواعد نمی‌تواند به‌طور کارآمد ثابت کند شبیه‌ساز ناممکن است.

ادعای دوم ضعیف‌تر است. همین ضعیف‌تر بودن نیز به مقاله اجازه می‌دهد سه ویژگی‌ای را حفظ کند که نسخه کلاسیک را شکستند: یک پیام، بدون راه‌اندازی و درستی کامل.

آزمون جدید: نمی‌توانید ثابت کنید شبیه‌ساز غایب است

آرام‌سازی Ilango پرسش را تغییر می‌دهد.

دانش صفر کلاسیک می‌پرسد:

آیا یک شبیه‌ساز وجود دارد؟

دانش صفر مؤثر چیزی ضعیف‌تر می‌پرسد:

آیا کتاب قواعد انتخاب‌شده شما می‌تواند به‌طور کارآمد ثابت کند هیچ شبیه‌سازی وجود ندارد؟

این ممکن است یک فرار فنی به نظر برسد، اما ایده مرکزی همین است. ساخت در وضعیتی عجیب زندگی می‌کند: شبیه‌ساز در واقع واقعاً وجود ندارد — مقاله در این باره صریح است — اما کتاب قواعدی که ثابت کرده‌اید نمی‌تواند به‌طور کارآمد نبودنش را ثابت کند. اگر هر پیام بدی که برایتان مهم است به چنین ابطالی نیاز داشته باشد، سامانه برای همان پیامدها همچنان مانند دانش صفر رفتار می‌کند.

انجاست که گودل وارد می‌شود. نه به‌عنوان تزئین، و نه با ادعای «گودل رمزنگاری را امن می‌کند». پیوند از نظریه اثبات می‌آید. یک کتاب قواعد بهینه نامیده می‌شود اگر به معنایی دقیق بهترین سامانه ممکن باشد: هرگاه هر کتاب قواعدی بتواند فرمولی از نوع مربوطه را با اثباتی کوتاه رد کند، کتاب قواعد بهینه نیز بتواند آن را با اثباتی حداکثر چندجمله‌ای بلندتر رد کند. Pudlák و Krajíček در سال ۱۹۸۹ حدس زدند که هیچ سامانه اثبات بهینه‌ای وجود ندارد: هر کتاب قواعدی را که ثابت کنید، کتاب قواعد دیگری وجود دارد که بعضی خانواده‌های گزاره‌های درست را بسیار موجزتر اثبات می‌کند. این یکی از حدس‌های باز مرکزی در پیچیدگی اثبات است و خوشاوند محدود و پیچیدگی محور قضیه ناتمامیت گودل محسوب می‌شود: بعضی گزاره‌های درست در کتاب قواعد انتخاب شده شما اثبات کوتاه ندارند — نه چون اصولاً اثبات‌ناپذیرند، بلکه چون هر کتاب قواعد ثابت برخی حقیقت‌های کوتاه را بدون اثبات کوتاه باقی می‌گذارد.

مقاله این حدس را فرض می‌کند (در نسخه‌ای اندکی قوی‌تر از نوع «بی‌نهایت بار» یا often، infinitely که هنگام استفاده رمزنگارانه از حدس‌ها متداول است). حاصل، طبق قضیه‌ای از Krajíček و Pudlák، ملهوس است: برای هر کتاب قواعدی دنباله‌ای از فرمول‌ها وجود دارد که واقعاً ارضاناپذیرند، اما کتاب قواعد نمی‌تواند آن‌ها را با اثبات‌های کوتاه رد کند — و مهم‌تر اینکه یک الگوریتم کارآمد می‌تواند آن‌ها را تولید کند. ویژگی آخر، یعنی یکنواختی (uniformity)، کل ایده را از یک ادعای صرفاً وجودی به الگوریتم واقعی‌ای تبدیل می‌کند که آلیس می‌تواند اجرا کند: طعمه‌های D از خط تولید بیرون می‌آیند، نه از هیچ.

حرکت رمزنگارانه این است که همین کمبود توان اثبات را به کار بگیریم.

ساخت در حال انجام چه کاری است

شکل کلی ساخت مقاله چنین است.

یک کتاب قواعد ثابت کنید — مثلاً ZFC. تحت فرض پیچیدگی اثبات، دنباله‌ای با قابلیت تولید کارآمد از فرمول‌ها وجود دارد که واقعاً ارضاناپذیرند، اما کتاب قواعد هیچ اثبات کوتاهی برای ارضاناپذیری آن‌ها ندارد.

حالا یک اثبات تک‌پیمای با این شکل بسازید:

یا گزاره واقعی ارضاناپذیر است، یا این فرمول سخت ویژه ارضاناپذیر است.

فرمول سخت ویژه ارضاناپذیر نیست. بنابراین اگر ماشین اثبات زیرین درستی کامل داشته باشد، پذیرفته شدن پیام همچنان یعنی گزاره واقعی درست است. این درستی کامل را می‌دهد.

اما برای امنیت شبیه دانش صفر، تصور کنید فرمول سخت ویژه ارضاناپذیر بود. آن وقت شاهد آن می‌توانست برای شبیه‌سازی اثبات‌ها بدون دانستن شاهد واقعی استفاده شود. فرمول در واقعیت ارضاناپذیر نیست — اما کتاب قواعد نمی‌تواند این را به‌طور کارآمد ثابت کند. بنابراین نمی‌تواند به‌طور کارآمد ثابت کند شبیه‌ساز ناممکن است.

این همان لولاست. سامانه راز را با تولید یک شبیه‌ساز کلاسیک پنهان نمی‌کند. برای طبقه بزرگی از آزمون‌های امنیتی قابل مشاهده، راز را پشت ناتوانی کتاب قواعد در گواهی کردن غیبت شبیه‌ساز پنهان می‌کند.

مقاله چه ادعایی دارد

قضیه اصلی چند لایه دارد. نتیجه هسته‌ای این است:

تحت یک فرض استاندارد رمزنگاری — وجود اثبات‌های غیرتعاملی با تمایزناپذیری شاهد **witness (non-interactive)**

indistinguishable (proofs)، اشیایی به خوبی مطالعه شده که از چند بسته مفروضات شناخته شده نتیجه می شوند — و تحت حدس پیچیدگی اثبات که هیچ سامانه اثبات بهینه ای (در نسخه **infinitely** often) وجود ندارد، مقاله برای هر انتخاب کتاب قواعد یک اثبات کننده و واریسی کننده تک پیمای برای NP/SAT با درستی کامل و بدون راه اندازی می سازد که نسبت به همان کتاب قواعد دانش صفر مؤثر است. NP/SAT) همان «مخرج مشترک سخت» استاندارد برای مسائل شبیه معماست؛ مگا-سودوکویکی از لباس های آن است.)

برای ادعای گسترده تر درباره حفظ ویژگی های امنیتی ابطال پذیر، مقاله یک فرض استاندارد دیگر می افزاید: باور حذف تصادفی سازی $P = BPP$ (تقریباً یعنی تصادفی بودن هیچ قدرت ضروری اضافه ای به الگوریتم ها نمی دهد).

اگر زبان قضیه را کنار بگذاریم:

- اثبات یک پیام است.
- هیچ راه اندازی مورد اعتمادی وجود ندارد.
- گزاره های نادرست قابل اثبات نیستند.
- اثبات کننده دانش صفر کلاسیک نیست — شبیه ساز ندارد.
- اما هر پیامد امنیتی ابطال پذیر و مبتنی بر بازی از دانش صفر کلاسیک می تواند در این محیط به دست آید.

«ابطال پذیر» مهم است. یعنی شکست امنیتی را می توان با اجرای یک مهاجم در یک بازی آزمایش کرد. بسیاری از تعریف های امنیتی رمزنگاری چنین شکلی دارند: آیا مهاجم می تواند دو رمز متن را از هم تشخیص دهد، تابعی را وارون کند، شاهد را بازیابی کند یا در آزمایش مشخصی برنده شود؟ قضیه برای هر ویژگی ابطال پذیر، یکی یکی، یک اثبات کننده می دهد. احتمالاً داشتن یک اثبات کننده واحد که همه ویژگی های ابطال پذیر را هم زمان داشته باشد ناممکن است — حمله قدیمی استفاده مجدد («باب می تواند اثبات را به دیگران نشان دهد») خودش یک ویژگی ابطال پذیر است و در اینجا واقعاً شکست می خورد. پیشنهاد مقاله این است که احتمالاً یک اثبات کننده واحد می تواند همه ویژگی های ابطال پذیر طبیعی — آن هایی که واقعاً در عمل رمزنگاری ظاهر می شوند — را پوشش دهد، اما آن بخش قضیه ای شرطی است که بر مفهوم غیر رسمی «طبیعی» به علاوه یک حدس صریح تکیه دارد. تضمین متوجه شکست های قابل مشاهده است، نه هر معنای فلسفی یا شبیه سازی محور از محرمانگی.

یک نتیجه فرعی ملموس ارزش نام بردن دارد: ساخت نخستین اثبات های غیرتعاملی پنهان سازی شاهد (**witness**) **hiding** با اثبات کننده یکنواخت را به دست می دهد — «اثبات داشتن راه حل یک معما به شما برای یافتن آن راه حل کمک نمی کند»، بدون تعامل و بدون راه اندازی — شیئی که با وجود ظاهر متواضعانه اش ده ها در برابر ساخت مقاومت کرده بود.

این نتیجه چه نمی گوید

این بخشی است که متن را صادق نگه می دارد.

نمی گوید قضیه های قدیمی عدم امکان اشتباه بودند. ساخت با تغییر تعریف از آن ها دور می زند.

دانش صفر معمولی و کلاسیک با بدون تعامل، بدون راه اندازی و درستی کامل ارائه نمی کند. مقاله صریحاً می گوید اثبات کننده ساخته شده شبیه ساز ندارد.

به این معنا نیست که اثبات را نمی توان دوباره استفاده کرد. یک اثبات تک پیمای همچنان می تواند به فرد دیگری نشان داده شود؛ مقاله ویژگی هایی از جنس امکان انکار (**deniability**) را حفظ نمی کند. (دانش صفر غیرتعاملی با راه اندازی مورد اعتماد نیز همین محدودیت را دارد.)

به این معنا نیست که با یک پروتکل عملی و آماده استقرار روبه رو هستیم. این نظریه پیچیدگی و مبانی رمزنگاری است. نتیجه به مفروضات

بزرگی از پیچیدگی اثبات و رمزنگاری وابسته است و ساخت درباره چیزی است که در اصل ممکن است.

گودل را به یک **primitive** جادویی امنیتی تبدیل نمی‌کند. پیوند با گودل از سامانه‌های اثبات، سامانه‌های اثبات بهینه و همتهای محدود ناتمامیت می‌آید. شهود قابل استفاده این نیست که «ناتمامیت از گذروارده‌تان محافظت می‌کند». بلکه این است: اگر یک کتاب قواعد نتواند به طور کارآمد ثابت کند شبیه‌ساز ناممکن است، حمله‌هایی که به چنین اثباتی نیاز دارند را می‌توان در سطح تعریف امنیت مسدود کرد.

با این همه چرا جالب است

رمزنگاری اغلب سختی را به ایمنی تبدیل می‌کند. تجزیه به عوامل اول سخت است، پس مفروضات سبک RSA مفید می‌شوند. مسائل شبکه‌ای سخت‌اند، پس رمزنگاری شبکه‌ای مفید می‌شود. اینجا سختی عجیب‌تر است: نه «محاسبه راز دشوار است»، بلکه «اثبات اینکه یک شیء اثباتی خاص نمی‌تواند وجود داشته باشد دشوار است».

همین است که مقاله را نامعمول می‌کند. با اصول موضوعه و کتاب‌های قواعد تقریباً مانند منابع رمزنگارانه رفتار می‌کند. عدم امکان معمول می‌گوید میان درستی و شبیه‌سازی تنش وجود دارد. حرکت Ilango این تنش را پشت پرده‌ای از نظریه اثبات می‌گذارد: شبیه‌ساز غایب است، اما سامانه رسمی نمی‌تواند به طور کارآمد این غیبت را آشکار کند.

برای خواننده، بخش شگفت‌آور این نیست که این کار جای سامانه‌های دانش صفر امروز را خواهد گرفت. احتمالاً دست کم مستقیماً چنین نخواهد کرد. شگفتی این است که یک محدودیت در منطق ریاضی می‌تواند به شکل سازنده استفاده شود: نه فقط به عنوان دیوار، بلکه به عنوان نوعی پوشش.

قدرت شواهد چقدر است؟

این یک مقاله قضیه‌محور است، پس «شواهد» معنایی متفاوت از مقاله زیست‌شناسی یا اخترشناسی دارد. پرسش این نیست که آیا آزمایشی تکرار شده است. پرسش این است که آیا تعریف‌ها، مفروضات و زنجیره اثبات از ادعا پشتیبانی می‌کنند.

اثبات رسمی است و مقاله درباره مفروضاتش شفاف است. این مفروضات سرسری نیستند. اثبات‌های غیرتعاملی با تمایزناپذیری شاهد اشیای استاندارد در رمزنگاری‌اند و از چند مجموعه مفروضات تثبیت‌شده نتیجه می‌شوند. حدس نبود سامانه اثبات بهینه یک حدس مرکزی در پیچیدگی اثبات است. $BPP = P$ یک باور استاندارد درباره حذف تصادفی‌سازی است که فقط برای قضیه گسترده‌تر ویژگی‌های ابطال‌پذیر استفاده می‌شود.

مقاله همچنین استدلال می‌کند این مفروضات هزینه درست‌اند، نه دارستی دلخواه: یک جهت معکوس را اثبات می‌کند که نشان می‌دهد آن‌ها اساساً ضروری‌اند — اگر اصولاً ساخت‌هایی از این نوع وجود داشته باشند، باید اثبات‌های غیرتعاملی با تمایزناپذیری شاهد وجود داشته باشند و (با فرض وجود توابع یک‌طرفه استاندارد) هیچ سامانه اثبات بهینه‌ای نباید وجود داشته باشد. افزون بر این، مفروضات «برد-برد» هستند: رد هر یک از آن‌ها به‌خودی‌خود کشفی بزرگ در پیچیدگی اثبات، رمزنگاری یا نظریه پیچیدگی خواهد بود.

اما چون نتیجه شرطی است، اعتماد به آن نیز شرطی است. اگر این مفروضات شکست بخورند، تفسیر قضیه تغییر می‌کند. و حتی اگر مفروضات برقرار باشند، تضمین دانش صفر کلاسیک کامل نیست؛ نسخه آرام‌شده و نظریه‌اثباتی مقاله است.

پس سطح اعتماد مناسب چنین است: اعتماد بالا به اینکه مقاله یک نتیجه امکان‌پذیری شرطی منسجم برقرار می‌کند؛ اعتماد متوسط به اینکه مفروضاتش جهان رمزنگاری واقعی ما را توصیف می‌کنند؛ و اعتماد پایین به هر پیامد عملی فوری.

چرا مهم است

مقاله مسیری را باز می کند که قرار بود بسته باشد.

نظریه کلاسیک می گوید: دانش صفر کامل بدون راه اندازی نمی تواند در یک پیام جا شود و نمی تواند درستی کامل داشته باشد. مقاله Ilango می گوید: اگر پیامدهای دانش صفر را که در بازی های امنیتی قابل آزمایش اند بخواهیم، و اگر اجازه دهیم تعریف امنیت به چیزی وابسته باشد که یک کتاب قواعد می تواند یا نمی تواند به طور کارآمد رد کند، بخش بزرگی از رفتار مفید را می توان بازیابی کرد — با یک پیام، بدون راه اندازی و با درستی کامل.

این یک دستکاری کوچک در تعریف نیست. راه متفاوتی برای فکر کردن به تضمین های رمزنگاری است. به جای اینکه فقط پرسیم چه چیزی وجود دارد، پرسیم کتاب قواعد شما چه چیزی را می تواند کنار بزند. به جای اینکه اثبات ناپذیری را مزاحمتی فلسفی بدانیم، از آن به عنوان ساختار استفاده کنیم.

دنیای عملی شاید فردا تغییر نکند. اما نقشه مفهومی تغییر می کند. اکنون معنایی رسمی وجود دارد که در آن «هیچ کس نمی تواند به طور کارآمد ثابت کند راز نشت کرده است» می تواند آن قدر قوی باشد که بسیاری از حفاظت های مبتنی بر بازی را که از «راز نشت نکرده است» می خواستیم بازیابی کند.

به همین دلیل نام گودل در عنوان جای دارد.

خلاصه تمیز

اثبات های دانش صفر به اثبات کننده اجازه می دهند واریسی کننده را قانع کند یک گزاره درست است، بدون آشکار کردن شاهد. نتایج کلاسیک عدم امکان می گویند دانش صفر را نمی توان بدون راه اندازی در یک پیام فشرده کرد و نمی توان برای آن درستی کامل داشت. مقاله Ilango Rahul این عدم امکان ها را رد نمی کند. مفهومی ضعیف تر تعریف می کند، دانش صفر مؤثر: به جای اینکه بخواهد شبیه ساز واقعاً وجود داشته باشد، می خواهد سامانه اثبات انتخاب شده — کتاب قواعد رسمی ای مانند ZFC — نتواند به طور کارآمد ثابت کند که هیچ شبیه سازی وجود ندارد. تحت مفروضات مهم رمزنگاری (اثبات های غیرتعاملی با تمایز ناپذیری شاهد) و پیچیدگی اثبات (نبود سامانه اثبات بهینه)، مقاله برای NP/SAT اثبات کننده های تک پامی، بدون راه اندازی و با درستی کامل می سازد که پیامدهای ابطال پذیر و مبتنی بر بازی دانش صفر را ویژگی به ویژگی به دست می آورند. یک اثبات کننده واحد که همه چنین ویژگی های «طبیعی» را پوشش دهد توسعه ای بیشتر و تا حدی حدسی است — و پوشش دادن به معنای واقعی کلمه همه ویژگی های ابطال پذیر احتمالاً ناممکن است، چون اثبات ها همچنان قابل استفاده مجددند. نتیجه نظری و شرطی است، نه ای primitive مستقر شده، اما راه تازه ای برای استفاده از اثبات ناپذیری نظریه اثباتی به عنوان منبعی رمزنگارانه نشان می دهد.

بررسی بی پرده

مقاله چه چیزی نشان می دهد: تحت مفروضات بیان شده می توان برای NP/SAT اثبات کننده های تک پامی، بدون راه اندازی و با درستی کامل ساخت که نسبت به هر سامانه اثبات انتخاب شده دانش صفر مؤثرند و هر پیامد ابطال پذیر مبتنی بر بازی از دانش صفر کلاسیک را به دست می آورند.

چه چیزی محتمل است اما بدون قید اثبات نشده: اینکه مفروضات لازم در پیچیدگی اثبات و رمزنگاری برقرار باشند. این ها مفروضات جدی و به خوبی مطالعه شده اند — و مقاله نشان می دهد اساساً همان قدر که کافی اند، ضروری نیز هستند — اما همچنان مفروضات اند.

چه چیزی را نشان نمی‌دهد: دانش صفر کلاسیک با بدون تعامل، بدون راه‌اندازی و درستی کامل؛ سامانه‌ای عملی و آماده استقرار؛ انکارپذیری یا غیرقابل استفاده بودن مجدد اثبات‌ها؛ یا اینکه قضیه ناتمامیت گودل به‌تنهایی رمزنگاری را امن می‌کند.

محدودیت‌های اصلی: تضمین یک آرام‌سازی دانش صفر است؛ گسترده‌ترین نسخه به چند فرض وابسته است؛ ادعاهای مربوط به یک اثبات‌کننده جهان‌شمول واحد تا حدی حدسی می‌مانند؛ و نتیجه در درجه اول بنیادی و نظری است.

خواننده عمومی چقدر باید اعتماد داشته باشد؟ اعتماد بالا به اینکه، اگر تعریف‌ها پذیرفته شوند، این یک نتیجه مهم نظری و شرطی است. اعتماد متوسط به اینکه مفروضات واقعیت را درست توصیف می‌کنند. اعتماد پایین برای کاربرد عملی فوری. برداشت امن این است: مقاله عدم امکان‌های دانش صفر را نمی‌شکند؛ راهی تازه و نظریه‌اثباتی پیدا می‌کند تا از بخش‌هایی از آن‌ها که برای بسیاری از بازی‌های امنیتی مهم‌اند عبور کند.

منابع

2025/1296 ePrint IACR Ilango,
<https://eprint.iacr.org/2025/1296>

00058.2025.FOCS63196/1109.10 DOI, 2025 FOCS
<https://doi.org/10.1109/FOCS63196.2025.00058>